

LUDWIG VAN BEETHOVEN

Symfoni nr 8

Vid sidan av första symfonin är Beethovens åttonde hans kortaste, ljusaste och gladaste. Han började arbeta på den i september 1811, samtidigt som han också påbörjade den sjunde symfonin. Man har ibland velat hävda att den åttonde (op 93) består av det som blev över från arbetet med den sjunde (op 92). Men ett sådant betraktelsesätt är inte rättvist. Det är möjligt att arbetet gick snabbt och var förhållandevis okomplicerat, men man får inte nedvärdera Beethovens intentioner, även om han själv kallade symfonin för sin "kleine Sinfonie in F" - vilket tyder på att han här inte haft för avsikt att storma fram som en titan. Men det är heller inte fråga om ren

underhållning, för här finns många välberäknade kontraster och urladdningar som ger musiken kraft och styrka.

Senare tiders dokumentfynd har visat att det inledande allegrot ursprungligen skisserades som en pianokonsert. Av någon anledning bestämde sig Beethoven ändå för att göra en symfoni av materialet och bakom det ljusa skalet hittar man såväl ironi som karikatyr. När han är lättsam verkar det som att han i själva verket parodierar det lättsamma. F-dur är en tonart som Beethoven ofta använde i humoristiska sammanhang. Mycket uppmärksammas har andra satsen med sina tickningar blivit. Men forskarna är numera eniga om att det inte var fråga om någon anspelning på Mälzels nya uppfinning, metronomen. Och hur anmärkningsvärt är det inte att Beethoven bytt ut scherzot mot en leende menuett! Lägg märke till att instrumenten tycks vara osäkra på när de ska göra sina insatser - ett typiskt Beethovenskämt, en lustighet över en konvention. Någon symfonimenuett hade han ju inte skrivit sedan den första symfonin, så det faktum att han gjorde det nu, efter så många år, måste ha haft en speciell anledning. Och givetvis är effekten av denna anakronism välberäknad, för i finalen bryter Beethoven ut i ett storartat allegro där en pianissimo-episod i F-dur kontrasteras av ett plötsligt fortissimo i ciss. Är inte denna sats mer ett kaos än ett rondo? Hur kunde han välja ett så märkligt huvudtema? Beethoven visar åter lejonklon med den självsäkre mästarens leende på läpparna.

Åttonde symfonin uruppfördes under en konsert helt fylld av Beethovens verk i Redoutensaal, Kejsrerliga palatset i Wien den 27 februari 1814. Vid samma konsert kunde man även höra sjunde symfonin, den symfoniska dikten Schlacht bei Vittoria op 91 och tersetten Tremate, empi, tremate op 116.

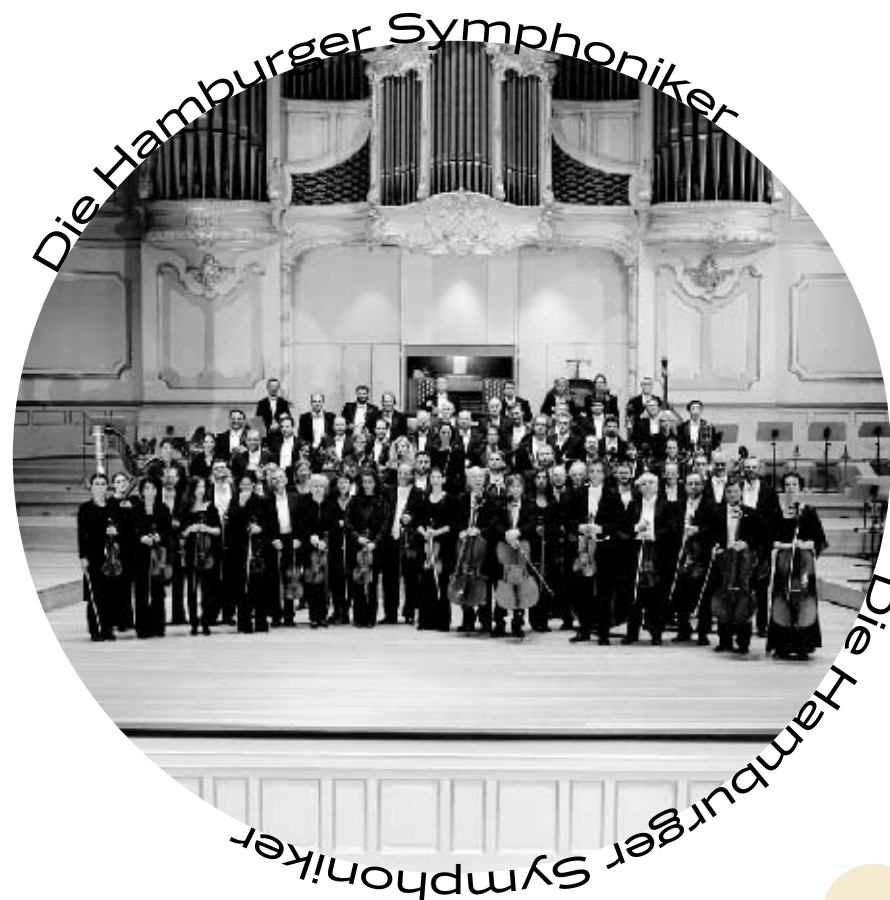

Die Hamburger Symphoniker

Gästspelar i

MALMÖ KONSERTHUS, TORSDAG 26 MARS KL 19.30

2008/2009

Die Hamburger Symphoniker GÄSTSPEL

MALMÖ KONSERTHUS, TORSDAG 26 MARS KL 19.30
2008/2009

DIE HAMBURGER SYMPHONIKER
PABLO GONZÁLEZ dirigent
JESSICA MUIRHEAD sopran
Stefan Czermak konsertmästare

FELIX MENDELSSOHN (1809-1847)
Hebriderna, konsertuvertyr op 26 / 10 min

ALBAN BERG (1885-1935)
Sieben frühe Lieder / 20 min
Nacht (Carl Hauptmann) - Schilflied (Nicolaus Lenau) - Die Nachtigall (Theodor Storm)
- Traumgekrönt (Rainer Maria Rilke) - Im Zimmer (Johannes Schlaf) - Liebesode
(Otto Erich Hartleben) - Sommertage (Paul Hohenberg)

PAUS

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)
Symfoni nr 8 F-dur op 93 / 30 min
Allegro vivace e con brio
Allegretto scherzando
Tempo di menuetto
Allegro vivace

Konserten arrangeras av **MUSIK I SYD** och
SKÅNEKRONOBERG

MALMÖ
SYMPHONIKER
ORKESTER

PABLO GONZÁLEZ dirigent

Pablo González föddes i Oviedo, Spanien och påbörjade där sin musikerbanan. Han studerade flöjt och dirigering. Efter en tid flyttade han till London där han antagits vid Guildhall School of Music and Drama. Det var också i London han inledde sin dirigentkarriär, bl a med BBC Singers. I Stuttgart, Tyskland har han arbetat med barockensemblen Bach-Collegium och med kören Gächinger Kantorei. Han har deltagit i festivalen ISCM World Music Days för ny musik i Manchester, under två år varit knuten till Bournemouth Symphony Orchestra och Bournemouth Sinfonietta samt arbetat med London Symphony Orchestra. Till sammans med LSO och Sir Colin Davis deltog han i Hector Berlioz-projektet Trojanerna som vann två Grammy Awards.

Efter att ha tagit sig igenom en längre tids sjukdom kom Pablo González tillbaka 2005 med förnyade krafter. Han dirigerade bl a DR SymfoniOrkestret och alla de främsta orkestrarna i Spanien, Rotterdams Filharmoniska Orkester, BBC Philharmonic Orchestra och Wiener KammerOrchester samt solister som violinisterna Maxim Vengerov, Renaud Capuçon och cellisten Asier Polo.

Pablo González har vunnit första pris i dirigenttävlingar hemma i Spanien och i England, däribland Donatella Flick Conducting Competition som arrangeras i samarbete med London Symphony Orchestra.

JESSICA MUIRHEAD sopran

Engelska sopranen Jessica Muirhead flyttade till Kanada för att studera sång för Lucile Evans. I maj 2005 tog hon sitt diplom i solosång vid McGill University i Montreal och segrade i Elora-tävlingen i Ontario. Hon sjöng i ensemblen vid Opera McGill och gjorde Mozartroller som Donna Anna i

Don Giovanni och Ilia i Idomeneo samt Amor och Giunone i Monteverdis Odysseus återkomst. Säsongen 2005/2006 anställdes Jessica Muirhead i Canadian Opera Company samtidigt som hon debuterade som Pamina vid Volksoper Wien och Opernhaus Graz. Följande spelår gjorde hon åter rollen som Donna Anna i Klagenfurt och återvände till Volksoper Wien i rollen som Micaëla i Carmen och Agatha i Friskytten.

Som oratorie- och konsertsångerska har Jessica bl a framträtt i Mendelssohns Elias, Bruckners tredje mässa, Beethovens nionde symfoni och Mässa i C-dur, Dvořáks Te Deum samt i Villalobos Bachianas brasileiras nr 5.

Under 2009 gör hon rollen som Musetta i La bohème vid Bayerischen Staatsoper, Micaëla i Carmen med Radioorkestern i München och med Canadian Opera Company samt rollen som Alice i Falstaff vid Glyndebourne Touring Opera.

DIE HAMBURGER SYMPHONIKER

Die Hamburger Symphoniker är en av Hamburgs tre stora orkestrar och har spelat en viktig roll på den tyska musikscenen de senaste 50 åren. Under jubileumssäsongen 2007/2008 gick orkestern ut med två betydelsefulla nyheter - den engelske dirigenten Jeffrey Tate blir Hamburgersymfonikernas chefsdirigent och konstnärlige ledare från och med 2009/2010 och samma tid är orkestern Orchestra in Residence i Hamburgs prestigefyllda konserthus Laeiszhalle. Dessutom knyts den unge kinesen Muhai Tang till Hamburgsymfonikerna som förste gästdirigent från hösten 2009.

I likhet med Malmö SymfoniOrkester satsar Die Hamburger Symfoniker mycket på innovativa programidéer och på att hitta ny publik. Utöver de vanliga symfonikonserterna gör orkestern konsertserier för barn, kammarmusik och traditionella utomhuskonserter framför Hamburgs rådhus på sommaren. Program med filmmusik har väckt stort intresse, inte minst när orkestern spelat live till stumfilmer, liksom program där musik och litterära uppläsningar kombineras. Dessutom spelar Hamburgsymfonikerna regelbundet opera och ballet vid Operan i Hamburg samt har ett nära samarbete med stadens Musik- och teaterhögskola.

Die Hamburger Symfoniker har gästspelat runtom i Tyskland, i Spanien, Italien och Polen samt senast varit på en fem veckor lång turné i USA vintern 2007. Bl a har orkestern spelat med dirigenter såsom Andrej Borejko, Christian Arming, Philippe Jordan, Peter Ruzicka, Peter Schreier, Ralf Weikert, Miguel Gomez-Martinez, Stefan Sanderling, och Benjamin Wallfisch samt med solister som Elisabeth Leonskaja, Ragna Schirmer, Christian Tetzlaff, Leila Josefowicz, Robert Dean Smith och Waltraud Meier. Svenske klarinettisten Martin Fröst är Artist in Residence innevarande säsong. Skivinspelningar med orkestern ges ut på Dabringhaus & Grimm och Berlin Classics.

FELIX MENDELSSOHN

Hebriderna, konsertuvertyr

Felix Mendelssohn var en passionerad resenär och han lät ofta intrycken från de främmande länder han besökte ge avtryck i hans kompositioner. De viktigaste exemplen på detta är de italienska (nr 4) och skotska (nr 3) symfonierna. Redan som tjugoföråring hade Mendelssohn för första gången besökt de brittiska öarna och då gjort spektakulär succé i London, där han bland annat dirigerade sin första orkestersymfoni. Han blev på stående fot utsedd till Filharmoniska Sällskapets hedersmedlem. Redan då passade han också på att resa upp till de norra delarna av öriket, upp mot York, Durham, Edinburgh och slottsruinen Holyrood som är så starkt förknippad med

drottning Mary. Det är ingen tvekan om att dessa upplevelser blev startskottet till hans skotska symfoni, även om det skulle dröja tolv år innan detta verk blev färdigt. Det första musikaliska resultatet av skottlandsbesöket blev istället en konsertuvertyr från 1830, inspirerad av ett besök på Hebriderna, den karga ögruppen västerut.

Den omedelbara inspirationskällan var den forntidsgrotta som brukar kallas Fingalgrottan, och som har sin enda öppning ut mot havet. Man når den bara med båt. Grottan är belägen på basaltön Staffa i de inre Hebriderna. Den är 70 meter lång, 35 meter hög och 12 meter bred och den är invändigt uppbyggd av gigantiska, sexsidiga basaltpelare. Dessa lexikonuppgifter kan ge en prosaisk bakgrund till verket, men Mendelssohn omsatte sina överväldigade känslomässiga intryck i en mycket fantasiäggande och ofta spelad musik. I Storbritannien brukar Mendelssohns mästerliga konsertuvertyr spelas under namnet Fingal's Cave.

© Stig Jacobsson

ALBAN BERG

Sieben frühe Lieder

Alban Berg visade tidigt en mångsidig begåvning. Han kunde ha blivit målare eller författare, men han valde musiken. Under sin tonårstid komponerade han inte mindre än 140 sånger, vilka befinner sig i närheten av Brahms-Wolf-Mahler. Hans äldre bror Charley visade upp några av dem för Arnold Schönberg, som 1904 via annons meddelat att han tog emot elever. Schönberg såg genast att den gänglige och tillbakadragne ynglingen var begåvad, men att han också behövde en fastare grund att stå på. Under Schönbergs ledning mognade Bergs kompositionsteknik, något som tydligt märks i de sånger han skrev 1904-1908, de år han studerade i Schönbergs innersta krets. Men Berg var

inte alls intresserad av att dessa sånger publicerades, även om han inte kunde förneka att de hade viss charm. År 1917 dedicerade han tio av dem till sin sjungande hustru Helene. Medan han 1928 arbetade på sin sista, ofullbordade opera Lulu, lät han till slut trots allt publicera några av sångerna i såväl den ursprungliga pianoversionen som i orkesterversion: *Sieben frühe Lieder* (Sju tidiga sånger). *Die Nachtigall* (med en sorts schumannsk romantik) och *Im Zimmer* är de tidigaste av dem. *Nacht* (med sitt nästan impressionistiska bruk av heltonsskalor), *Schilffied* (med schönbergskt kromatiska ekon) och *Sommertage* är de yngsta. De trycktes alltså inte i kronologisk ordning. Vid den allra första konsert där musik av Berg förekom, en konsert med verk av Schönbergs elever i Wien den 7 november 1907, framfördes *Liebesode*, *Die Nachtigall* och *Traumgekrönt*.

© Stig Jacobsson

ALBAN BERG Sieben frühe Lieder

Svensk översättning: Stig Jacobsson

NACHT (Carl Hauptmann)

Dämmern Wolken über Nacht und Tal,
Nebel schweben, Wasser rauschen sacht.
Nun entschleiert sich's mit einemmal:
O gib acht! Gib acht!
Weites Wunderland ist aufgetan.
Silbern ragen Berge, traumhaft groß,
Stille Pfade silberlich talan
Aus verborg'nem Schoß;
Und die hehre Welt
so traumhaft rein.
Stummer Buchenbaum am Wege steht
Schattenschwarz, ein Hauch
vom fernen Hain
Einsam leise weht.
Und auf tiefen Grundes Dysterheit
Blinken Lichter auf in stummer Nacht.
Trinke Seele!
Trinke einsamkeit!
O Gib acht! Gib acht!

NATT

Mörka moln över natt och dalar,
Dimman sveper, stilla brusar en å,
Som i ett trollslag sig luften klarnar:
Hallå! Hallå!
Vilda sagoland sträcker ut sig.
Silverne berg, stora som man drömt,
Mellan dem en skimrande stig
Ur skötet, där den sig gömt;
Och denna ädla värld,
så drömligt sund.
Stumma bokträd längs vägen står
I svarta skuggor, en ensam suck
från fjärran lund
Rasslar i ett snår.
Och från djupa dalens dysterhet
I tysta natten glimmar ljusen små.
Så drick min själ,
drick upp din ensamhet.
Hallå! Hallå!

SCHILFLIED (Nicolaus Lenau)

Auf geheimem Waldespfade
Schleich' ich gern im Abendschein
An das öde Schilgestade,
Mädchen, und gedenke dein!

Wenn sich dann der Busch verdüstert,
Rauscht das Rohr geheimnisvoll,
Und es klaget, und es flüstert,
Dass ich weinen, weinen soll.

Und ich mein', ich höre wehen
Leise deiner Stimme Klang
Und im Weiher untergehen
Deinen lieblichen Gesang.

DIE NACHTIGALL (Theodor Storm)

Das macht, es hat die Nachtigall,
Die ganze Nacht gesungen;
Da sind von ihrem süßen Schall,
Da sind im Hall und Widerhall
Die Rosen aufgesprungen.

Sie war doch sonst ein wildes Blut,
Nun geht sie tief in Sinnen,
Trägt in der Hand den Sommerhut
Und duldet still der Sonne Glut
Und weiß nicht, was beginnen,

Das macht, es hat die Nachtigall,
Die ganze Nacht gesungen;
Da sind von ihrem süßen Schall,
Da sind im Hall und Widerhall
Die Rosen aufgesprungen.

SÄVENS VISA

Längs skogens dolda väg
Släntrar jag gärna i aftonsken
På en öde strand med säv,
Käresta, tanken når dig re'n.

När se'n snåret tätnar och rispar,
Susar vassen hemlighetsfull,
Och det klagar, och det viskar,
Att jag gråta, gråta skull'.

Jag menar, jag hör sorger
I din stämmas klang
När i dammen sjunker ner
Din kärleksfulla sång.

NÄKTERGALEN

Han gjorde det; hela natten lång,
Har näktergalen sjungit;
Och av dess ljuva sång,
Från genljudgets och ekots gång,
Har rosorna utsprungit.

Hon levde livets glada dagar.
Nu går hon i tankar och sörja,
Med solhatt i hand hon bortjagar
Solens hetta som henne ej behagar
Och vet ej med vad hon ska börja.

Han gjorde det; hela natten lång,
Har näktergalen sjungit;
Och av dess ljuva sång,
Från genljudgets och ekots gång,
Har rosorna utsprungit.

TRAUMGEKRÖNT (Rainer Maria Rilke)

Das war der Tag der
weißen Chrysantemen,
Mir bangte fast vor seiner Pracht...
Und dann, dann kamst du mir
die Seele nehmen
Tief in der Nacht.
Mir war so bang,
und du kamst lieb und leise,
Ich hatte grad im Traum an dich gedacht,
Du kamst,
und leis' wie eine Märchenweise
Erklang die Nacht.

IM ZIMMER (Johannes Schlaf)

Herbstsonnenschein.
Der liebe Abend blickt
so still herein.
Ein Feuerlein rot
Knistert im Ofenloch und loht.
So, mein Kopf auf deinen Knie'n.
So ist mir gut,
Wenn mein Auge so in deinem ruht.
Wie leise die Minuten zieh'n.

KRÖNT AV DRÖMMEN

Det var de vita
krysantemernas dag,
Jag bävade nästan av deras prakt...
Och se'n, se'n i djupa natten;
kom och tag
Min själ i din makt.
Jag var rädd,
men du kom kärleksfullt och ömt,
I drömmen på dig tänkte jag.
Du kom
och stillsamt som om jag drömt
Gick natten över i dag.

INOMHUS

Höstsolens sken,
Stilla smyger den in,
den ljuva aftonen.
En låga, röd och liten
Knastrar och flammor i spisen.
Med mitt huvud i ditt sköte,
Då mår jag bra,
Så sakta minuterna skynda sta,
I våra ögons möte.

LIEBESODE (Otto Erich Hartleben)

Im Arm und Liebe
schliefen wir selig ein,
Am offnen Fenster lauschte der
Sommerwind,
Und unsrer Atemzüge Frieden
Trug er hinaus in die helle Mondnacht.
Und aus dem Garten tastete zagend sich
Ein Rosenduft zu unserer Liebe Bett
Und gab uns wundervolle Träume,
Träume des Rausches,
So reich an Sehnsucht.

SOMMERTAGE (Paul Hohenberg)

Nun ziehen Tage über die Welt,
Gesandt aus blauer Ewigkeit,
Im Sommerwind verwaht die Zeit.
Nun windet nächstens der Herr
Sternenkränze mit seliger Hand
Über Wander- und Wunderland.
O Herz, was kann in diesen Tagen
Dein hellstes Wanderlied denn sagen
Von deiner tiefen, tiefen Lust:
Im Wiesensang verstummt die Brust,
Nun schweigt das Wort, wo Bild um Bild
Zu dir zieht und dich ganz erfüllt.

KÄRLEKSODE

På kärlekens armar
sommnade vi saligt in,
Vid det öppna fönstret lyssnade
sommarr vinden,
Och bar vår andlösa frid
Genom den ljusa månskensnatten.
Och från vår trädgård letade sig
En rosendoft till vår kärleksbädd
Och gav oss underbara drömmar,
Rusets drömmar,
Så rik på längtan.

SOMMARDAGAR

Så skrider dagar över vår värld,
Blå evighetens sändebud,
I sommarvinden tunnast tiden ut.
Nu flätar om natten Herren
Stjärnekransar med signad hand
Över vandrar- och sagoland.
Min vän, vad kan i dessa dar
Sägas om vandrarvisan du har
Om din djupa, djupa lust:
I ängarnas sång, försummas din röst,
Och orden tystnar, när din vision
Dig hälsar med inspiration.

